

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Külső-monostorturca 1868. sz.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr, 2-ször 6 kr, 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bérlegdíj.

Hirdetéseik felvételnek Bécsben Oppelk Alajonál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstein és Voglérnél (Wollzeile 9. sz.).

Pesten: Zeisler M. hirdetés felvételi irodájában (grosse Feldgasse Nr. 30.)

Nyilvántartási czikkok sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez címzendők.

Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, n. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelben.

Előfizetési ár:

egész évre 12 frt, félve 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Pest, ápril 24. 1868.

(D.) A szeszégetésről törvényjavaslatban meg van említve, hogy az egy akós üstben főzetés Csikszék és Oláhfalú község részére kivételképp engedélyeztetik.

Ezen sajátos szöveg azon alapult, hogy Csikszékből m. e. 1500 egyén kérelmezte a pálinkafőzés engedélyezését a miniszteriumtól, följelvetve, hogy eltöltése által az ottani népség mily lényeges életmódjától lön megfosztva, hasonló kérvényt nyújtott be Oláhfalú mezőváros is.

Ezen kérvények alapján a kis üstökbeni szeszégetés ottan adminisztratív úton engedélyezve lett a miniszterium által, s mint végrehajtott cselekmény most a törvény szövegébe fölvétetett.

Nagyon természetes, hogy e szöveg akként nem fog maradhatni, s a törvénynek nagyobb általánosságban kell szólnia, habár az Ausztriávali vámszövetségnek fogva ezen engedélyezést az egész királyságra kiterjesztetni bajos.

Abban azonban, hogy az Erdély hegyvidékeire általában kiterjesztessék, lényeges akadályt alig hiszünk felmerülhetni a törvényhozás előtt, s annálval kevésbé, mert név szerint a székely képviselők már korábban adtak volt be egy memorandumot e tárgyban a miniszteriumhoz, melyben alaposan fölfejték a székelyföldön a szeszégetésnek kis üstökbeni szükségességét, s csak hibás magyarázatoknak lehetett tulajdonítani, hogy oly adminisztratív rendszabállyal s nemsokára törvényjavaslattal lepettek meg, a mely a teljesedést csak részletekre terjesztette ki, s a mi csak hibás információkból történhetett.

A kérdésre nézve különben ennyi is nyereség, mert az önként vonja maga után a többi, mert hasonló okoknak csak hasonló következményei lehetnek, s így igen valószínű, hogy a meghozandó törvényben, vagy általános rendszabály s engedély fog kimondatni, vagy a miniszterium feljogosítottatni, hogy a specifikus körülmények számbavétele mellett, ott, hol a kis üstökbeni pálinkafőzés a nép életszükségei közé tartozik, azt engedélyezze.

E részben minden illetékes egyének a szükséges lépéseket s felvilágosításokat már akkor megtették, mikor ama számos kérvényező kivánalmának adminisztratív úton előlegesen is engedély adatott, s illető helyeken megnyugtató biztosításokat is kaptak a mennyiben e kérdés a törvényhozás által méltányoltatni fogja.

Nem látjuk pedig azt valószínűnek, hogy a törvényhozásnál ellenzésre találjon az, hogy bizonyos kis összegig a szeszégetés évi adóátalány mellett történjék, s talán mindenfelé, vagy legalább is Erdély keleti és északi hegyvidékeire kiterjesztessék, mint a hol ugy a fa olcsósága, mint a nagy munkaerő, ezen kis üzlet részére némi eredményt biztosítani képes.

Minden balmagyarázatok elkerülése végett megemlítendőnek véltük azt, hogy e kérdésben minden szükséges lépések megtételtek annak idejében, s fölfejtetett az, hogy habár a többi hatóságok pálinkafőző vidékei kérelmeikkel a miniszteriumhoz nem járultak, de az engedélyezés szükségére rájuk nézve is épp oly evidens, s épp azon okok szólnak a mellett, hogy ez engedély nagyobb körre kiterjesztessék. Nincs is kétségünk, hogy az meg fog történni.

A népfőnség és az államszerződés.

II.

(B. D.) Sajnos, hogy ki kell mondanunk, de tapasztaljuk, miszerint napjainkban a külföldön úgy, mint hazánkban is, alig hogy a népfőnség eszméje, habár hallgatagul is, vézérésműl a kitünőbb államférfiak által kimondva lön, kis vártatva minden téren nyomai tűntek fel annak, hogy a féktelen mindenhatóságra törekszik. Főképpen nyilvánult pedig egy azon alapjognak megvetésében, melyet a közbecsületérzés s a köz jó érzék az államjogi szerződések érvényességének és kötelező ereje elismerésének nevez. Nagyban látjuk ezen számba-nem-vételt, ezen megvetést a jelenkor kitünőbb államférfiai által

kalmaztatni, még pedig mindenütt a népfőnség nevében, mindenütt arra utalva, hogy bizonyos szerződések megkötése óta a nép hangulata stb. változott, mindenütt a nép nevében. Nem is említve az 1815-ki szerződéseket, hova foszlottak szét az 1852-ki londoni, az 1859-ki zürichi, az 1861-diki miramarei, hova az 1864-ki hirneves szeptember 15-ki szerződések; s hova fog széthullni az 1856-i párisi szerződés érvénye is, ha a politikai erkölestelenség oly nagy mértékben lábrakap. Nem oly rég ideje annak, hogy a kétoldalú ilyen szerződések egyoldalú kijátszása a ritkább esetek közé tartozott, s hogy némi veszélyekkel volt egybekapcsolva; mert azt, hogy valamely nép kormányja valamely ezen nép szabályszerűen meghitelt képviselői által aláírt szerződés érvényét megtagadhasa, csak azon esetben találták menthetőnek, ha időközben ugyanazon nép kebelében forradalom ütött ki, a kormányforma megváltozott s tökéletes átalakulás jött létre. Ezáltal ugyhiszszük, elég széles alapon lehetőség lön nyújtva a szerződések kijátszására. De legújabb időben a népfőnség eszméjének hirdetői még ezen lehetőséget sem találták eléggé kedvezőnek. Valamely forradalmi komédiának lejátszása terhelőnek s drága árúknak találtatott. Most egy miniszterválság, vagy még jobban: egy országgyűlési szavazat kinyerése kevesebb bajjal jár.

Ismételjük, így megy ez nagyban az európai concert-szinpadán, s kicsiben is; hát nem láttuk-e 49-ben, mint igyekezett az uralomra jutott népfőnségi eszme századokra szóló szerződéseket szétrombolni, s nem látjuk-e legújabbban a 67-ki s 68-ki államszerződések alkalmából, hogy alig nyertek azok szentesítést, alig hogy a souverain magyar nép megkötötte a lajthántúli tartományokkal a kiegyezkedést betetőző államjogi szerződést, tanúságul híván fel az istent, a becsületet s a lelkiismeretet, már is agitálnak a mellett, miszerint az a mi részünkről egyoldaluan megszegessék, adott szavunkat meg nem tartva. Agitálnak azzal, hogy hát a közvélemény megváltozott; az ország közóhajtása ma már nem az többé, a mi tegnap volt; továbbá azt hozzák föl, hogy vétenénk a népfőnség eszméje ellen, ha azt kívánók a souverain néptől, miképp jelen akarátja fogamzásában megemlékezze arról, hogy nem rég miféle akaratot nyilvánított, s annak milyenek következményei.

Pedig végtére is tisztába kell jönnünk a dologgal, s meg kell tudnunk, hogy valjon a souverain nép, s azok, kik ügyvivőitől vetik fel magukat, bölcseségükben csakugyan elhatározták-e, kitörülni az emberiség kötelmei közül az adott szó szentségének követelményét. Hogy valjon valóban szabad-e, lehet-e egy nemzetnek szavát lekötöni a végből, hogy valami veszélyből, vagy zavarból kiszabadulhasson, s midőn ily módon engedményeket, vagy visszaengedést igérve, akár egy hadsereg elvonását, akár egy tartománynak visszaengedését, akár régi határait, akár végre felfüggesztett jogainak élvezetét kinyerte, a veszély elvonultával, a hátrányos helyzet elmúltával, midőn a szerződés jó oldalát maga részére kizsákmányolta, valjon szabad-e egyszerűen, minden teketória nélkül visszautasítani, vagy lerázni nyakáról a terhelő kötelezettséget, mely az előnyök föltétele volt, ha egy népek meg van engedve, azt hozza fel ürügyül, hogy azon nézetek s azon vezér-fiak, kiknek uralkodása alatt a szerződés kötöttet, megszüntek rá nézve irányadók lenni, mondjuk ki egyszerűen s sokkal találatóbban egyuttal azt is, hogy a népfőnség eszméjének érvényre-jutásával érvényre jutott egyszermind az illoyalitás s a folytonos szöszegés rendszere. Ugyan hova jutottunk volna a polgári életben, ha azon célra, miszerint felhatalmazva lehessünk igérni a nélkül, hogy szavatartók legyünk, kölcsön venni a nélkül, hogy a kölcsönt vissza kelljen adnunk s vásárolni fizetés nélkül, elegendőnek tartatnunk, ha alkalmosszerűen nézeteink s érdekeink megváltoztak? Ugyan melyik adós mulasztaná el hivatkozni rá, vagy csakugyan átmenni egy ily előnyös változásokra? Sőt még akármely ürügy gyártásának szükségessége is eloszolnék, hogy a nézeteknek s érdekeknek ily gyors változását okadatoljuk;

mert, hát hiszen mi természetesebb annál, mint ha egy kölcsönös kötvény, mely terhet ró az emberre, de egyszermind előnyökkel is kínálkozik, a kötvény aláírása percében előnyösnek tűnik fel s terhelőnek akkor, midőn a kiviteltre kerül a dolog; hiszen a dolog természetéből folyik ez önkényt. Az örömet, mit az ember érez, midőn valamely előnyben részesül, kis vártatva a bosszúság érzete követi, midőn az előnyért az árt ki kell fizetnünk; az ily fajtájú kedélyhangulat s nézetváltozások a polgári életben a büntetőtörvénykönyv körébe tartoznak. De ha a nemzeteknek egymással szerződéseik kötése alkalmával, ha tehetik, szabadságukban áll ezen szerződések kötelezettségei alól magukat kivonni, azon egyszerű okból, hogy most már miután szavukat adták, ezennel adott szavuk korlátozza őket, akkor hiszen az alkalom soha sem fog hiányozni, miszerint az ily könnyen használható indokot felhasználják. Ne beszéljünk többé szerződésekről, e név nem egyéb családeknél; egy könnyen kifürkészhető csel, nyilvánuló cselvetés, melyben maga a megtestesült ostobaság sem fog már többé bemenni.

A tapasztalás bizonyítja, hogy a democraticus alapon szervezett államok sokkal kevesebb nehézséggel szeghetik meg szavukat, mint az absolut monarchicus alapon szerveztettek. Mert hiszen a democraticus oly hullámzó s összetett szervezetek, alakuk s tekinetük minden órában oly annyira változik, s mily könnyen kisíklának kéz alatt. Midőn hitszegőkké váltak, alkotó tagjainak egyike sem érzi magát azáltal személyesen jó hírnévben megsértettnek, éppen annyira nem, a mint hogy testi értelemben e hitszegés miatt mi veszély sem fenyegeti. A közvélemény rosszáló nyilvánulása, mely egy absolut monarchicus államban egyetlen főre halmozódik, mint ez pl. III. Napoleonnal történt az 1861-i miramarei szerződés megszegése alkalmával, mily parányilag sújtja a népképviselői alapon nyugvó államban a vezető államférfiakat. Igaz ugyan, hogy ezen könnyebbség egy nemzet loyálisására nézve veszélyessé válhatnék; ez még hagyján, míg az esküszegés és szótörésnek s a szerződés egyoldalú megsemmisíthetése elvben ki nincs mondva; de ezen vételes könnyebbséget jogos lehetőséggé keresztelni, a visszaélést jogul felállítani, ez annyit jelent, mint a népfőnség eszméjét végre sértő satyrává alacsonyítani. Isten vegye akkor oltalma alá a földet azon sok névtelen és felelősség nélküli souverain ellenében, kik a gyöngye emberiséget zabolázó korlátok közül felszabadulva, nem lévén sem jó hírnévük elveszteni való, sem lelkiismeretük, melyet nyugalomba kelljen hozni, oda dobják magukat az esküszegés és a bűn elé a nélkül, hogy a becsületvesztéstől, vagy a lelkiismeret-furdalásoktól tartanának! Oh! akkor adja inkább vissza nekünk a sors nem azokat a középkori királyokat, hanem a még előbb uralkodott zsarnokokat, kiket áldozataik, vagy rászédetteik legalább meggyaláztak és megátkozhattak, és a kik óhajtozásai hevében, vagy cselészövényeik szövésének közepette, nem ritkán vissza lettek rettentve azon gondolat által, hogy majd neküket az emberek szidalmainak s lelkeiket az isteni igazság büntetésének teendik ki.

A magyar nemzetet az országgyűlésen képviselik a nép választottai, ők azok, kik választóik nevében a souverainitást gyakorolják; húsz év után most nyílt újból alkalmunk a magyar népnek, uralkodójával egyrészt, de főleg az osztrák császárral, másrészt a lajthántúli népekkel: egyfelől, mint souverain souverainnel, másfelől, mint nemzet nemzettel pertraktálni. S most miután az államszerződés mindkét részzel megkötve van, miután annak megváltoztatásához, vagy feloldásához mindkét rész együttes beleegyezése kívántatnék, most akarná a főnségre jutott magyar nemzet új historiját szöszegéssel kezdeni?

Láttuk, hogy hová vezetne ez, kimutatuk, hogy mily nagy az inger s mily nehéz a csábának ellenállni, de egyszermind — ugyhiszszük — jeleztük ama roppant részt és pusztulást, melyet ily elvnek érvényre-jutása előidézne. Mert, mondjuk el még egyszer, a rossz cselekedetek úgy, mint a burjánok meg-honosulnak ugyan a földkerekség minden ta-

lajában; de a rossz elvek azon trágyás föld, melyben termékenyítő erőt nyernek s elszaporodnak.

Iskolai tanrendszerünk és a technika.

A „K. Közlöny“ múlt évi 97-dik számában „Egy pár szó a maga idejében“ czim alatt, Szenkovich Márton úr tollából egy igen fontos irányú cikket vett az olvasó közönség. Az eszmét, mely az említett sorokban napvilágot látott, s különösen nemzeti ifjúságunkhoz komolyan intőleg szól, véleményem szerint t. Szenkovich úron és rajtam kívül ezeken, meg ezeken vallják magukénak és esmerik el annak elvitáztatlan korszerűségét.

Hogy ifjúságunk (s legkivált az erdélyiek) iskolai végzetéssel még mindig, a már is túlnépesedett jogi pályára tömörül, míg nemzetgazdaságunk s különösen ennek gépipari ága, munkás kezek hiányában, szép csendesen alszik, erről, fájdalom! minden lépten-nyomon meggyőződhetünk s elbűsülhatjuk magunkat felette, de ez a dolog mit sem változtat, s ha a tény alap okát ki nem kutatjuk, s nem gondoskodunk eszközökről, melyek segítségével ifjúságunk szellemét más irányban is ébreszteni és vezetni lehetne, akkor még ezer esztendőnk múlva is mondhatjuk felette a szomorú jeremiádot, mert bizony nem fog az — magától — megváltozni soha!

A tény legfőbb alap-oka — véleményem szerint — iskolai tanrendszerünkben rejlik.

Iskoláinknak hivatása az ifju nemzedéket felnevelni és az életbe annyira bevezetni, hogy midőn az az iskola falai közül kilép, bármely pályán, melyre hajlama vezérli, legalább tudja magát kissé tájékozni s további működése terének legfőbb alapvonalai legyenek lelkebe bevéve. S kérdem, hogy iskoláink — a jelenlegi tanrendszer mellett — megfelelnek-e e nagy fontosságu hivatásnak?

Ha ifjainkat azért neveljük, hogy azok egy-ről egyig mind egyházi férfiak és jogászok legyenek, ugy iskoláink jelenlegi berendezése igen is helyes. De ha végre valahára kiábrándulunk családásainkból, és megértvén a haladó kor intő szavát, belátjuk, elismerjük: hogy nemzetek és államok felvirágzása, sőt létele azok tanügyén alap-szik: akkor nem szabad magunkat tovább ámitgatni s főnnebbi kérdéseinkre feleletül el kell hogy esmerjük azon tapasztalati igazságot, miszerint iskoláink jelenlegi tanrendszere csakugyan nem felelhet meg teljesen a célunk, és pedig azért nem, mert a kor szelleme által tulszárnyaltván, korszerű reformok hiányában, egyoldaluvá, hiányossá lett.

Ehez járult még a közelmúltak nyomasztó rendszere; mert, hogy e módszer férfiai — atyai jóindulatból — minket nemcsak anyagilag koldusbotra juttatni, hanem szellemileg is megfojtani akartak, kintünk a nemes szándék azon eljárásból, mely szerint a nemzet legtitkosabb szentélyeiben, az iskolákban, is megvillant a szurony éle; igen, mert jól tudták a férfiak, hogy az életet, midőn az még csak csirájában van, egy gyöngye nyomás is könnyen megfojtatja, s a mestervágás nem is hibázhatta el egészen hatását. De hála a gondviselésnek, a sors keze elfordítá hazánkról a zsihasztó erőszakot; szorongatott csemetéinket ismét meleg ápolás alá vehettük, az elvont jótékony fényugarakat ismét élvezni engedhetjük és kell hogy engedjük, hogy a nyomás alatt szenvedett sérelmeket és hiányokat kiépülhessék. De, eltekintve ettől, iskolai tanrendszerünkben még mindig észlelhető olyan bizonyos hiány, mely azt egyoldaluvá teszi, s melynek betöltését a kor kívánalmai sürgetőleg parancsolják.

És e hiány — véleményem szerint — abban áll: hogy az iskoláinkból kinőtt ifjunak, korunk egyik legfontosabb tudományáról — a technikáról — még csak megközelítő fogalma sincsen. Pedig ifjaink között akárhányszor van, ki e pályára hivatással és hajlammal bír, de e hajlam szendergő csecsemő, mely — meg nem jelenvén az ébresztő sugár — „ignoti nulla cupido“ végre, a helyett, hogy felébredne, örökös álomba megy át. A technikai tudományok fölalapeit — véleményem szerint — minden nagy erőmegfeszítés nélkül felvehetnők rendes tantárgyul iskoláinkban, még pedig a nélkül, hogy a tantárgyak ez által legkisebb rövidséget is szenvednének. Miért nem tesztük tehát? Miért nem rendezesítjük iskoláinkat az angolboni, belgiumi ugynevezett reálgymnasiumok mintájára? mit habár egyelőre kisebb mérvben tennénk is, alkalmat nyújtana, hogy ifjaink e nagy fontosságu tudománynak legfőbb alapelveivel, legalább abc-jével iskoláinkban megismerkedhessenek.

A mi a hiányt talán némileg még pótolhatná, a lenne: hogyha hazánkban, ha nem több, legalább egy központi realiskolát állítanánk, melynek szintén hasonló hivatása lenne, t. i. megköszöntetné ifjainkkal a technikai tudományok alapelveit. Ez utóbbi intézkedés kivitele, azonban, egyfelől nagyobb áldozatokkal és több nehézséggel járna, míg másfelől, a tapasztalás igazolja, hogy a technikai pályán valamint a gymnasiumi, egy a csupán realiskolai előkészületnek megvannak a maga gyenge oldalai, még pedig ellentétesen, oly formán, hogy a mely oldalon a gymnasia gyenge, ugyanaz oldalon a realista erős és megfordítva, miből önként következik, hogy a kettő karöltve egy életrevaló szilárd alapot képezne az ifjúnak. Az első intézkedés tehát, hogy t. i. a realtudományoknak iskoláinkban — habár egyelőre szűk korlátok között is — egy kis helyet engednénk, mind könnyebb kivételése, mind pedig gyakorlati hasznosabb volta tekintetéből ajánlatosabb volna.

De hogyha az ifjú, a főnnebbi nton, e tudományok előismereteihez juthatna is, s a felébredő hajlam lelkesedése fokozódna benne; míg Erdély három különböző főpontján három derék jogakademiával dicsekedhetünk, kérdem: van-e bár egyetlen olyan nemzetgazdasági felsőbb tanintézetünk, hol az ifjú további kiképzését eszközölhetné? sőt, hogy sokat ne kívánjunk, dacára annak, hogy létünk főszekszűl a természet a gazdasági tért mutatta ki, van-e bár egyetlen közeprendű gazdasági iskolánk? Fájdalom! szép kis hazánkban — még eddig — ilyen egy sincsen. A külföldet látogatni pedig hasonlíthatatlanul több fáradságba s különösen több költségbe kerülne, mitől aztán a legnagyobb rész anyagi állapotának ziláltsága következtében retten vissza. És ebben rejlik a tény második alapoka, t. i. az ifjú kénytelen levén itthon maradni, hogy addigi tanulása füstbe ne menjen, más út nem levén — nolens volens — a jogi pályára kell hogy lépjen.

Nemzetgazdaságunk érdekében második égető teendőnk lenne tehát: nemzeti, hazai ily irányú intézetek felállítására. És e tekintetben szintén nem szabad késnünk, mert a kor kívánalmait ezt is sürgetőleg parancsolják.

Századunk a műipar terén korszakot alkotó gyors előhaladást tett, és e gyors haladásnak, kétségkívül, egyik legfontosabb emeltje a gépészet, a technika. Ha hazánkban minden olyan egyes terain, melynek jelenleg 15—20 juristája van, legalább két ügyes technikust és vagy három szakavatott gazdát felmutatni képes volna, mennyivel boldogabb nemzet lehetnénk akkor anyagi tekintetben! Im élő példa lehetne előttünk Angolország és a maroknyi Belgium.

Pár év alatt hazánkat is vasút-hálózat borítandja, s ezzel karöltve gépiparunknak is ébrednie kell, ha azt nem akarjuk, hogy a mi kevés természetünk lesz is — in natura — potom ártat a külföld kapja el orrunk elől, s aztán tripla árért küldje vissza nekünk.

Ébereknek, vállalkozó szelleműeknek kell lennünk, mert ha hazánk jelenlegi nemzetgazdaságát a külföldivel párhuzamba állítjuk, lehetetlen, hogy meg ne döbbeness az aggasztólag feltűnő különbség. S ha helyzetünk komoly valóságát felfogván, azt jóvátenni akarjuk, mulhatatlan szükséges mindenekelőtt, hogy minden idegen gyámságot lerázzunk nyakunkról, s nemzetgazdaságunk vezetését lelkiismeretes hazafiak kezébe tegyük le; míg végre mulhatatlan szükséges, hogy ifjainkból szakértő gazdákat, ügyes gépészeket, vasúti-mérnököket, építészeket, bányászokat, műiparosokat stb. neveljünk.

Székely Mihály.

A magyar állam-költségvetés fejezetek és cikkek szerinti részletezése.

Rendes szükséglet.

(Folytatása és vége.)

XIII. Igazságügyi minisztérium.

Központi igazgatás	223,000 ft
Országos törvénykezés:	
Hétszemélyes tábla	255,000 "
Királyi táblák	295,000 "
Váltófeltörvényszékek	48,000 "
Erdélyi feltörvényszék	28,000 "
Királyi közbíró hivatala	27,500 "
Kerületi táblák	92,500 "
Megyei törvényszékek (Erdélyben)	540,000 "
I. bírósági váltótörvényszékek	453,000 "
Kerületi bírábírószékek	25,000 "
Sajtóbírószékek	26,000 "
Fegyintézetek	630,000 "
Szükséglet a bíróságok új szervezésére	120,000 "
Összesen	2,240,000 "

Telekkönyvezés	160,000 "
Nyugdíjak	300,000 "

XIV. Honvédelmi minisztérium.

Központi igazgatás	59,000 "
Ujonezozás	11,000 "
Katonai ménések, gazdaságok s csődördepots	432,600 "
Nyugdíjak	10,000 "

XV. Horvát tótországi kir. udvari Cancellária.	
Központi igazgatás	67,000 ft

Közigazgatás:

Helytartótanács	82,000 ft
Földterhermentési alapigazgatóság	3,500 "
Megyei kormányzata	355,000 "
Országgyűlés	45,000 "
Általános közigazgatási költségek	130,000 "
Összesen	615,500 "

Fegyintézetek	77,000 "
Építészeti hatóságok	50,000 "
Útépítés:	
Kezelés	15,800 "
Fenntartás	214,200 "
Új utak építésére	60,000 "
Összesen	290,000 "

Vízépítés:	
Kezelés	9,300 "
Fenntartás	48,700 "
Különös kiadások	32,000 "
Összesen	90,000 "

Iskolai tanácsosok	4,500 "
Kiadások egyházi célokra	21,000 "
Vallásalap segélyezése	60,000 "
Kiadások tanulmányi célokra	10,000 "
Tanintézetek	32,000 "
Törvénykezés:	
Hétszemélyes tábla	22,700 "
Báni-tábla	61,900 "
Megyei törvényszékek	196,400 "
Valamennyi törvényszéket illető költségek	99,000 "
Telekkönyvezés	20,000 "
Összesen	400,000 "

Csendőrség	140,000 "
Zágrábi államszámvevőség	32,000 "

Nyugdíjak:

Központi igazgatás	3,500 "
Közigazgatás és földterhermentesítési alapigazgatóság	51,736 "
Fegyintézetek	55 "
Építészeti hatóságok	5,615 "
Útépítés	1,333 "
Vízépítés	304 "
Iskolai tanácsosok	400 "
Tanulmányi intézetek	280 "
Törvénykezés	19,041 "
Csendőrség	10,293 "
Államszámvevőség	8,510 "
Összesen	101,067 "

XVI. Földterhermentesítési adósság.

Tőkebeli kiegyenlítések	32,000 "
Kamatok és járadékok	13,531,000 "
Tőketörlesztés	2,800,000 "
Összesen	16,363,000 "
Ebből az erdélyi hiány levonván	1,680,000 "
marad	14,683,000 "

Rendkívüli szükséglet.

Közös ügyek	8,058,800 "
Beltügyi minisztérium	150,000 "
Pénzügyminisztérium	
Tokaji, Tiszai, Jákai és Vale-marei hidak építésére	100,000 "
Hengermti felállítására Diógyörött	450,000 "
" " Rhonizon	100,000 "
Vajda Hunyadi vár helyreállítására	50,000 "
Budán, hivat. épületek felállítására	400,000 "
Építkezések és helyreállítások Gödöllőn	123,009 "
Segélyezés a károly-kehérvári vasút-társaságnak	300,000 "
Segély az erdélyi földterherment. alpnak	1,680,000 "
Magyar belyegek készítésére	24,000 "
Telekzet	544,000 "
Közlekedési minisztérium:	
Uj utak építésére	547,000 "
Vízépítés	1,759,000 "
Összesen	2,306,000 "

Kereskedelmi minisztérium:

Népszámlálási költségek	30,000 "
Keleti marhavész elfojtására	46,000 "
Uj távirdai vonalak felállítására	266,000 "
Erdélyben felállítandó gazd. tanintézet	29,000 "
Rév- és tengeregészségügyi szolgálat	172,000 "
Mintahaltenyésztes felállítására	20,000 "
Kelet-ázsiai expeditióra	100,000 "
Összesen	663,000 "
Igazságügyi minisztérium	200,000 "
Horvát-tótországi udv. kancellária	200,000 "
Vasutak és csatornák	20,000,000 "

Országgyűlési tudósítás.

A képviselőház ülése ápril 22-én.

Elnök a mai ürvendetes eseményt tolmácsolja:

Tisztelt ház! Azon hódolatteljes mély tisztelt és őszinte ragaszkodás, melylyel az ország őfelségei iránt viseltetik, szülte a hazának azon osztatlan részvétét, melylyel a Felsége királyi családjában beállott ürvendetes eseményt kísérte. Háromszáz éve mult el, sőt ennél is több, hogy az uralkodó felséges magzatja Magyarországon földjén látta legelőször a napvilágot. Ez is bizonyosága azon ragaszkodásnak és magas hajlamlak, melylyel őfelségei Magyarországot iránt viseltetnek. (Lelkes éljenek.) Ezen esemény még szorosabba fogja

fűzni azon boldogító kapcsot, mely az uralkodó Felség és hű alattvalói közt létezik. Ennek következtében holnap 10 órakor a budai vártemplomban hálaistenizistetet fog tartatni, melyre a t. ház tagjait szerencsém van ezennel tisztelettel meghívni. (Zajos éljenek.)

Elnök ezután az időközben beérkezett kérévényeket terjeszt elő.

Keglevich Béla gróf képviselő interpellálja a pénzügyminisztériumot. (Halljuk!)

Interpellatio

a pénzügyminiszterhez.

Tekintvén azon körülményt, hogy a mult évben az ország különböző vidékein nagyobb mennyiségben termeltetett dohány a külföld számára, de az mindeddig el nem adhatott azért, mert míg egyrészt a bevásárlásra szabadalmat nyert kereskedők igen alacsony árt kínálnak, 2—3 forintnál alig többet mászánként, addig másrészt a kormány nem hajlandó, a több oldalról beadott folyamodványokban foglalt kérelem értelmében, a dohányt valamivel méltányosabb ár mellett beváltani; de tekintve továbbá azt is, hogy méltán követelhetjük a kormánytól, hogy gondoskodjék eszközökről, melyek lehetővé teszik, hogy az adóköteles honpolgárok adókötelességeiknek eleget tehessenek egyrészt, másrészt megkíméltesse a jelen átmenti időszak visszás helyzetéből keletkezett oly károsodástól, mint a minő a tetemes mennyiségben termelt dohány el nem adhatása következtében rájuk nehezedik és őket oly helyzetbe juttatja, hogy az állam iránt tartozó kötelességeik teljesítését nemcsak megnehezíti, de néhol egy időre teljesen lehetetlenné teszi:

azon kérdést intézem a pénzügyminiszter úrhoz: vajon szándékozik-e ez ügyben, s az általam jelzett irányban intézkedni, és ha igen, mennyi idő alatt és mimódon? Gr. Keglevich Béla, s. k. a monori választókerület képviselője.

Lónyay Menyhért pénzügyminiszter: Kérnem ezen kérényt hozzámm áttétni; szerencsém lesz arra a legközelebbi napokban válaszolni.

Rögtön válaszolhatnék ugyan; de az interpellatio szerkezetével kívántam megismerkedni.

Elnök: A ma kiosztott államköltségvetési füzetek között van olyan, melyben némely helyreigazítást kell eszközölni. Méltóztassanak tehát a füzeteket itt hagyni, hogy a kiigazítások megtörténhessenek.

A házszabályok átvizsgálásával megbízott bizottság hiányzó tagjaira beadott szavazás a következő: Megválasztottak: Bónis Sámuel, Várady Gábor, Bujanovics Sándor, gümöri Szontagh Pál, Janikovics Antal, Kéthelyi József, Perczel Béla, Paizs Andor.

Elnök: A gödöllői uradalom megvételéről szóló törvényjavaslat végleges megszavazása van napirenden.

Mihályi Péter jegyző olvassa a gödöllői uradalomra vonatkozó törvényjavaslatot.

Elnök: Méltóztatnak elfogadni? (Felkiáltások: Elfogadjuk!) Ennélfogva a gödöllői uradalomra vonatkozó törvényjavaslat végleges elfogadtatott.

A magyarországi pénzverdekben veretendő pénzekről szóló törvényjavaslat végleges megszavazása szintén most van napirenden.

Mihályi Péter jegyző olvassa a magyarországi pénzverdekben veretendő pénzekről szóló törvényjavaslatot.

Elnök: Méltóztatik a t. ház véglegesen elfogadni? (Felkiáltások: Elfogadjuk!) Ennélfogva a törvényjavaslat véglegesen elfogadtatott, s Radich Ákos jegyző úr a méltóságos főrendeknek holnapitlősebe e törvényjavaslatot át fogja vinni.

Kacsóvics Ignác a közp. bizottság részéről tesz jelentést az egyenes, közvetett adók további érvényéről szóló törvényjavaslat tárgyában.

Ki fog nyomtatni s a holnaputáni ülésben tárgyalás alá vétetni.

Antalfy Károly, mint az állandó igazolóbizottság előadója, Domokos László felső-fehérmegyei és Dezső Szaniszló Biharmegyei Tenke választókerületéről megválasztott képviselők választása tárgyában tesz jelentést.

A bizottság a 30 nap fenntartásával igazolást véleményez, mit a ház elfogadván, nevezett képviselők véglegesen igazoltatnak.

Törvényjavaslat az egyenes adókról.

IV. FEJEZET.

A jövedelemadóról.

1. §. Jövedelemadó tárgya mindazon jövedelem, mely telek- vagy házadó által megadóztatva nincsen.

2. §. Jövedelemadó alá tartozik:

az I. osztályban a kilenczedik, valamint a földbirtokkal összefüggő más szolgáltatásokból és a királyi haszonvételekből eredő jövedelem, a haszonbérlet bérleti nyeresége, a nyereségre alapított részvényes társulatok évi tiszta jövedelme, ugyancsak minden jövedelem, mely gyári, kézmű- és más ipartüztől, kereskedésből, művészeti, tanügyi, orvosi, sebészeti, ügyvédi, mérnöki gyakorlatból, ügynöki, személy- és áruszállítási vagy bármilyen más haszonbérlet foglalkozásból és üzletből származik;

3. §. A II. osztályban nyilvános és magán-tisztviselők, szolgák és bármilyen nevezet alatt bérszabonyban álló egyének állandó fizetése; valamint azoknak akár készpénzben, akár természetben járó illetményei, a mennyiben határozott szolgálati kiadások fedezésének kötelezettségével egybekötve nincsenek; továbbá szolgálati viszonyból származó nyug- és kegydíjak, ápoló vagy életbiztosító intézetekből betételek folytán buzott évi járandóságok; végre egyházi személyek és testületek minden jövedelme, a mennyiben ez telek- vagy házadó alá vetve nincsen, vagy minősége szerint az I. osztályba nem tartozik;

4. §. A III. osztályban minden kamattöbblet és életjáradék.

5. §. Adó alá nem tartoznak: a) az országban egy éven alul tartózkodó külföldieknek külföldi forrásból eredő jövedelmei; b) az országban tartózkodó török alattvalók keresete a még fennálló államszerződések értelmében, azaz, török áruk beviteli kereskedéséből származó jövedelmek; c) a közintézetek, azaz, nem magán-vállalatok tekintett körházak gyógyszerárai; d) a hadsereg szolgálatában levő legénység és tiszték államkincstári fizetése, ideértve a hadtestek létszámához tartozó tábori lelkészek, hadbírák és tábori orvosok fizetéseit is; e) a Mária Terézia lovagrenddel és vitézségi érdemekkel ösztöztetett járandóságok, és a nevezett rend vitézeinek özvegyeit, ugyancsak a paten-talis rokkantakat illető nyugdíjak; f) államtisztek szálláspénzei, lótarasai járandósága, sülletménye, átalányai, drágasági pótlékai és jutalomdíjai; g) díjlevonással terhelt tiszti fizetések a szabályszerű 12 havi levonási időszak tartamára; h) a pénzügyi legénység fizetése és nyugdíjai, és azok özvegyeinek, gyermekeinek ellátása; i) a bányamunkások és özvegyeik nyugdíjai; k) kolduló vagy betegápolással foglalkozó szerzetesek, papnövendékek, tanulók, segédmunkások, cselédek, napszámosok és koldusok.

6. §. Az I. osztálybeli évi tisztajövedelemnek minden száz forintja után tíz forint jár jövedelemadó fejében, azon esetek kivételével, melyekben a minimál tételek (11. §) alkalmazandók. Az adónak hetven százaléka állami és országos, harmincz százaléka pedig földterhermentesítési adónak számítatik.

7. §. A II. osztálybeli jövedelemadó a következő kulcs szerint számítatik ki:

Évi fizetés	Adó tétel	Évi fizetés	Adó tétel	Évi fizetés	Adó tétel
100 ft	1 ft	2100 ft	43 ft	4100 ft	137 ft
200 "	2 "	2200 "	46 "	4200 "	144 "
300 "	3 "	2300 "	49 "	4300 "	151 "
400 "	4 "	2400 "	52 "	4400 "	158 "
500 "	5 "	2500 "	55 "	4500 "	165 "
600 "	6 "	2600 "	59 "	4600 "	173 "
700 "	7 "	2700 "	63 "	4700 "	181 "
800 "	8 "	2800 "	67 "	4800 "	189 "
900 "	9 "	2900 "	71 "	4900 "	197 "
1000 "	10 "	3000 "	75 "	5000 "	205 "
1100 "	11 "	3100 "	80 "	5100 "	214 "
1200 "	12 "	3200 "	85 "	5200 "	223 "
1300 "	13 "	3300 "	90 "	5300 "	232 "
1400 "	14 "	3400 "	95 "	5400 "	241 "
1500 "	15 "	3500 "	100 "	5500 "	250 "
1600 "	16 "	3600 "	106 "	5600 "	260 "
1700 "	17 "	3700 "	112 "	5700 "	270 "
1800 "	18 "	3800 "	118 "	5800 "	280 "
1900 "	19 "	3900 "	124 "	5900 "	290 "
2000 "	20 "	4000 "	130 "	6000 "	300 "

6000 frton felül 100 ft után 5 ft fizetendő. 100 frton aluli összegek a legközelebbi magasabb tételek alkalmazásánál nem jönnek tekintetbe.

Az ezen kulcs szerint kivett adó egészen államadónak tekintendő, és adópótlék alá nem esik.

8. §. A III. osztálybeli jövedelemnek minden száz forintja után hét forint állami és országos, három forint pedig földterhermentesítési adóképp, összesen tehát tíz forint jár jövedelemadó fejében, a magyar korona alatti országok földterhermentesítési adóssága szelvénykamatainak kivételével, melyeknek állami jövedelemadója, úgy mint eddig, hét százaléka, és a melyekre földterhermentesítési adó nem rovatik.

9. §. A kinek összes évi jövedelme nem több, mint 400 ft, az ebben foglalt kamattöbblet és életjáradék után állami adóképpen csak két százalékkal terhelhető.

10. §. A jövedelemadó rendesen vallokások és ezeknek az alább említett módon eszközölt tárgyalása alapján vettetik ki. Ha ez kielégítő eredményre nem vezet, adóminimumok jönnek alkalmazásba. Résztvényes társulatokra azonban ezek nem alkalmazhatók.

11. §. A jövedelemadó minimuma haszonbérletnél az évi haszonbérlet három százaléka; ügyvédek, orvosok, sebészek, bábák, tanítók, mérnököknél összes évi lakbérüknek — tiszti helyiségüket vagy irodáikat is ide értve — tizenöt százaléka; kereskedők, ipartüztök és más haszonbérlet foglalkozásokról az évi lakbér husz százaléka, és azonfelül tiszti helyiségeik bérének öt százaléka; végre a falusi kézműipárnál, ha legény nélkül üzemel, 4 ft, egy segédmunkással 6 ft, két segédmunkással 8 ft, s így tovább minden segédmunkásért két forinttal több.

12. §. Ha ezen tisztelet valamelyike, társulatok ide nem értve, fennállása második évét még be nem végezte, a minimumok fele alkalmazható. A haszonbérleteket azonban e kedvezmény nem illeti.

13. §. Lakbér alatt azon bér értetik, melyet az illető egyén saját, esetleg vele közös háztartásban élő családja lakásáért fizet vagy fizetne, ha a lak ki volna bérelve, az ingyen használt lakok bérértéke becslés útján vétetvén számításba.

14. §. Ugyanez áll az üzleti helyiségekről, melyek alatt műhelyek, boltok, raktárak és általában olyan helyek értetnek, melyek az üzletre használatnak vagy arra rendelvek.

15. §. Állandó évi fizetéssel — a magán-gyakorlat kizárása mellett, tehát tisztviselők gyanánt — alkalmazott ügyvédekre, orvosokra, sebészekre, tanítókra, kik a jüvedelemadó II. osztályába tartoznak, a fentebbi minimumok nem alkalmazhatók.

16. §. Az adókövetés bizottságok által eszközöltetik, valamint a követés ellen intézett felszólalások is bizottságok által intéztetnek el.

17. §. Ezen bizottságok pénzügyi tisztviselő elnökei alatt felében hatóságilag megállapítandó módon választott, felében pedig a pénzügyminiszter által nevezendő tagokból alakítottak.

18. §. Bizottsági tagnak választott vagy a pénzügyminiszter által nevezett egyén, ki az ebbeli felhívást alapos ok nélkül elfogadni vonakodik, 50-től 200 frtig terjedhető bírsággal büntethető.

19. §. Minden bizottsági tag ünnepélyes fogadást teendő szóval, hogy működésében lelkiismeretesen jár el.

20. §. Az eljárás részleteit a pénzügyminiszter által kiadandó utasítás szabályozandja.

21. §. A költség azon részét, mely az állam-tisztviselőket és kinevezett tagokat illeti, a kincstár fedezi; a többi saját pénztáraiából összes adótar- tozásaik aránya szerint az illető községek pótolják.

22. §. Az adózók összeírása a községi elő- járások által eszközöltetik a kormány felügyelete alatt.

23. §. A község területén bármikor keletkező új adótárgy, vállalat, kereset, tüzlet az előjáróság által azonnal feljelentendő az illető adóhatóságnak.

24. §. A községi előjárók általában a kivetésre szükséges adatokat megszerezni és mindenben, a mi a kivetésre szolgál, az adóközsegeknek segéd- kezet tartoznak nyújtani.

25. §. Adó alá tartozó jüvedelmét hatóságilag hirdetendő módon és időben bevallani mindenki kö- teles. A vallomások alakját és kellékeit rendeleti- leg szabályozandja a pénzügyminiszter.

26. §. Az adókövető bizottság követelheti, hogy előtte mindenki személyesen megjelenjen, tel- jes nyilvánossággal tegye vallomását.

27. §. A vallomások kivonata rendszeren min- den megyében és nagyobb tüzlettel bíró városokban is nyilvános sajtó útján közzírá tétetik.

28. §. Az adó alá tartozó tiszta jüvedelem megbírlására a kivetésben általában alapul szolgál- land: kilenczédnél és hasonló szolgálmányoknál az utolsó hat év jüvedelme; királyi haszonvételeknél, részvénytársulatoknál, ipar- és kereskedelmi üzletek- nél és haszonhajtó foglalkozásoknál, ugyszintén ha- szonbérleteknél az utóbbi három év jüvedelme; bányá- és buda-műveknél, a második osztályba tar- tozó járandóságoknál és kamat- életjáradékoknál az utolsó évi tiszta jüvedelem, az azon évi decz. 31-én fennálló tetteges állapot szerint.

29. §. A nyers jüvedelemből levonható költ- ség kérdése miniszteri rendelet által fog szabá- lyoztatni.

30. §. Tényleges viszonyok és adatok iránt, melyekből bárkinek jüvedelme megítélhető, köteles mindenki tudomása szerint felvilágosítást adni, ha erre adóhatóságilag felszólítatik.

31. §. Jogukban áll az adó követő közsegek- nek a bevétel- és kiadásról részletes kimutatásokat követelni és titoktartás kötelessége alatt az ügyvi- teli könyvekbe betekinteni, ha valakinek jüvedel- méről kielégítő tudomást szerezni más úton nem sikerül.

32. §. Az o törvényben meghatározott kive- tési eljárás, valamint az önkéntes vallomások útján kiderített jüvedelem nem szolgálhat visszahatólag elmul- tult évekre való pótlólagos adókövetésre, és a multban történt jüvedelem-eltitkolások miatt senki többé büntetés alá nem vonható, ha eddigelé el nem marasztaltatott.

33. §. A ki ezen törvény alapján jüvedelem- adóval megrovatott, az se saját személyére, se a vele közös háztartásban élő családtagokra nézve, kik külön keresetét nem tűznek, haszonvétele kereseti adóval, (fejadóval, polgárdijjal Erdélyben) nem ter- helhető.

34. §. Ezen törvény hatálya napjától a jüve- delemadóra vonatkozó eddigi szabályok érvénye megszűnik.

V. FEJEZET.

A személyes kereseti adóról.

1. §. A személyes kereseti adókra vonatkozó eddigi szabályok az 1888-dik egész évre érvény- ben maradnak, azon különbséggel, hogy a követés eredménye az 1867. évi arány szerint számított országos és földtehermentesítési pótlékot is egy- tételben összesítőve foglalandja magában azon adó- zókra nézve, a kik ezen pótléktól eddig felmentve nem voltak. A személyes kereseti adónak hetven százaléká állam és országos, harmincz százaléka pedig földtehermentesítési adónak tekintetik.

2. §. A személyes kereseti adóknak a jüve- delemadóra való beszámítása iránt eddig fenállott szabályok a fentebbi IV. fejezet 33. §-a által pó- toltatnak.

VI. FEJEZET.

A törvény végrehajtásáról.

1. §. Az ezen törvényzikk tartalmához ké- pest eszközöndő 1868 diki adókövetés befejezése után azon összegek, melyeket az adózók az 1867- diki XVIII. törvényzikk rendelete szerint befizet- tek, az egész évi tartozásba betudandók.

2. §. E törvény végrehajtásával a pénzügy- miniszter bízatik meg.

Lónyay Menyhért s. k.,
pénzügyminiszter.

KÜLFÖLD.

OLASZORSZÁG. Bolognában 17-én újabb zavargási kísérleteket tettek, szétszórt cédulákkal híván fel a lakosokat a boltok bezárására s a mun- kák megszüntetésére, azonban fogamat nélkül, mert a nyugalom azóta nem zavartatott meg. Ceresi, ki- nek elfogatását multkor jelentették, egyike a bo- lognai felfüggesztett professoroknak, már előbb be- nyújtja lemondását, s mint a Sz.-Móricz-rend lovag- ja diplomáját visszaküldte. A velencei „Gazetta“ szerint e mozgalmakkal egyidőben másfelé is kel- lett volna kitörni zavaroknak, még pedig nemcsak Olaszországban, hanem Európa több városaiban is.

A kamarában a bolognai eseményekért az interpellatiót ápril 18-án két szélső baloldali kép- viselő, Regnoli és Cairoli intézte a kormányhoz. Heves és keserű támadás volt az, nemcsak a bo- lognai hatóság, hanem a kormány ellen is intézve. A belügyminiszter felelete határozott volt; védelme alá vette a bolognai főnök tettet s hozzátette, hogy a közzádló minden alkalommal hasonló módon fogja tiszteletben tartani a törvényeket s meggá- tolni a törvénytelen tetteket.

A diplomatai testület 18-án Florenczből Tu- rinba ment, Humbert herczeg lakodalmára. Néhány órával utóbb, a kamarai ülés bezárása után a mi- niszterelnök s belügyminiszter is oda mentek.

Florenceben Mazzininak egy nő-ügynökét fog- ták el, ki „Roma terza“ név alatt ottan köztársá- sági szövetségeket akart csinálni. A társaság alap- szabályait, a Mazzinitól hozzá intézett leveleket s más kompromittáló iratokat találtak nála.

OROSZORSZÁG. Orosz lapok jelentése sze- rint az orosz koronaörökös Berlinben meglátogatta az észak-német szövetség parlamentjét. E lapok egyike ez alkalommal azt mondja, hogy ez az első eset, hogy az orosz nagyherczegek közül valaki ily gyülekezetet megtisztelt jelenlétével. Ez állítás nem igaz; mert az angol alsóház már egyszer ré- szesült e szerencsében és pedig Miklós császár ál- tal, ki is mint vendég tilt a leghátulsó padok egy- kén. (Tudni kell, hogy az aggal alsóházban nin- csen udvari páholy, s a kir. család tagjainak is, ha a gyűlésben jelen akarnak lenni, a leghátulsó padokban kell helyet foglalni s még a herczegnök- nek is a közönséges hölgy karzati ülésével kell meg- elégedniük.) Miklós császár, igaz, hogy nem sokáig tudta kitartani, — hanem inkább már néhány percz mulva eltávozott, mivel — mint kijelenté — nem egyezik meg méltóságával, hogy fedetlen fejjel le- gyen kénytelen állni oly ülésben, melynek tagjai kalapjaikat fentartják.

A „Journal de St.-Petersburg“ megezőfolja azon közlést, mintha Gortsakoff herczeg körlevelet adott volna ki, a Varsóban lévő idegen consulsá- gok új állása tárgyában, s ezt mondja: „Azok ál- lása Varsóban változatlan marad, egyébiránt azok sohasem bírtak diplomatiai jellemmel.“

1866-dik év ápril 16-dikán történt. Sándor császár a kertben sétált, és midőn ismét kocsiha volt üledő, az ezt körülálló tömeg közül egy ismeret- len egyén tört elő, s éppen a császár irányzott pisz- tolyát készült elsűtni, midőn a mellette álló ifju meglökte karját, minőfogva a golyó más irányban repült el. Karakosoff merénylete volt, a mely egész Oroszországot exaltációba hozta, ez alatt a határo- zatlan borzadály a leirhatlan enthusiasmus kitöré- seibe vegyűlvén, mert nem lengyel követte el a merényletet — mint egyelőre hitték — hanem orosz. — Maga a császár is azt mondá a senatus küldöttsé- gének: „a legszomorubb dolog az, hogy a bűnös orosz.“

Karakosoff Demeter egy kisbirtokos fia volt a saratowi kerületből, és alig 24 éves. — A penzai gymnasiumban tanult, innen a kazani, ké- sőbb moszkvai egyetemre ment, melyből kizáratott, mert nem fizette le a tandíjt. Ifjúsága dacára is nagy erőlyvel bírt. Midőn a tömeg a tett pillan- tában megragadta, hogy szétépje, így szól: „Miért rohantok rám, feláldoztam magamat érettetek! Mig a csárnak, a ki merénylete okát tudakolá tőle, így válaszolt nyugodtan: „Mert ön ámitotta a népet, csak alszabadságot adott neki, az emancipatiót pe- dig föld nélkül lépteté életbe.“ A fogságban szin- tén nyugodtan viselte magát, kijelentvén a vizsgáló bírák előtt, hogy éppen nincs szándékában fölfede- zéseket tenni. Tettének valódi indoka kétségeltlenül komor fanatizmus vala, mert Karakosoff nemcsak orosz volt, hanem titkos társulatok, a nihilisták tagja is. — E körülménynél fogva a merénylet egészen más jelentőséget nyert, és kirívó sympto- mája volt az egészen aláesott helyzetnek.

Schedo-Perotti, Kattkoff leggyűlöltebb ellene a publicistikában megkísérté a nihilisták tör-

ténetét összeállítani, sőtét eredetüket valamint tulaj- donképpeni lényüket megvilágítani, és nemrég na- gyon érdekes könyvet adott ki. A vizsgáló bizott- mány igyekezett szervezésüket s elágazásukat fel- tüntetni, mindenekelőtt azonban Tourgenieff esete- lét őket regényeiben igen szép előadással és finom figyelő tehetséggel élő típusaikkal. Ezek szerint a nihilizmus, utolsó alapjában a philosophia egy neme, a társadalmi kifejlődés productuma, a mely az esz- mék s szokások sok évi corruptiója által jött létre.

Azon instinciv radicalizmus eredménye és utolsó kifejezése, a mely sok időn keresztül dült az orosz nép kebelében. Mert a nihilizmus nem új jelenség Oroszországban; magva és fejlődése év- tizedekre visszavezethető. Titokban már Miklós császár uralkodása alatt létezett, II. Sándor trónralépté- vel pedig bátor volt előbujni. Mindenekelőtt az ugynevezett kézirat-irodalomban (a vádiradalom egy neme) lépett fel, melyben — a ki csak kritikai te- hetséggel vélt birni, szenvedélyvel dolgozott. Ak- kor neve még nem volt nihilizmus. Azóta minden- felé elterjedt és az egyetemeken, városokban s fő- leg azok között talált követőkre, a kik a jelen iránt viseltetett öntudatlan gyűlölet miatt, egészen ismeretlen jövő karjaiba dobták magukat.

Az összes orosz ifjuság nihilistius, habár csak rövid időre, szeszélyből, dévajságból, sőt a nőnem között is vannak követői a nihilizmusnak- kik különös öltözetet viselnek, u. m. rövid kabátot, gümbltyű kalapot, kik szemüvegeket és minden krinolint megvetnek. Ismernek nőket, kik ily öltö- zetben jelennek meg ünnepélyek alkalmával, s bi- zonyára több apostolt szereznek az igaz felvilágo- sodás számára, mint a legkésebb deductiók. A nők és az ifjuság képviselik a népek jövőjét.

Az első nihilisták egyike volt évek előtt a szerencsétlen Sschernischewhki, a ki most a szibe- riái bányákban dolgozik. Regényt írt, kissé terje- delmes munkát, a mely azóta az új orosz demo- cratia evangeliumává lön, s a melyben mindenféle javaslatokkal lépett elő az iránt, hogyan lehetne a nihilizmus eszméit a gyakorlati életben keresztül- vinni? A nihilizmus legeleveníbb rajza azonban „Az atyák és gyermekek“ című regény Tourge- neffől, melyben szerző két nemzedéket állít egy- mással szembe, Kirsanoffot, egy ó orosz, s Bazaroff ifju nihilistius plebejst. „Mi azt tesszük, a mit hasznosnak látunk — mondja Bazaroff — ma leg- célszerűbbnek tartjuk a tagadást, tehát tagadunk!“ „Mindent? általában mindent? Hogyan, nemcsak a művészetet a költészet, hanem még... nem is me- rem kimondani...“ „Mindent! — válaszol Bazaroff leirhatlan nyugalommal.“ „Engedje meg — szól Kirsanoff — ti mindent tagadtok, vagy helyesebb kifejezéssel mindent megsemmisítetek, de építeni is kellene!“ „Ez nem tartozik hozzánk, mindene- előtt tabula rasára van szűkségünk.“ „Szavaid szerint nem is vagytok oroszok, én legalább nem tarthatlak azoknak.“ „Nagyatyám targonezás volt“ — felel Bazaroff büszkén. — „Kérdezd meg csak a legelső parasztot, kiből ismerné fel inkább pol- gártársát, bennem-e vagy benned? Te nem is be- szélelsz vele!“ „Ez te, a ki ezt teheted, gyűlölöd őt.“ „Miért nem! ha megérdemli? Kárboztad gondolataim irányát, de ki mondja meg, hogy az csak esetleges, és nem a nép általános érületének kifolyása, melyet annyira védelmez. Ugy van, a nihilisták is szükségesekek.“

Akár szükségesekek, akár nem, tény az, hogy léteznek nihilisták, a kik a régi despotizmus iránti gyűlölethől minden tekintélyt tagadnak, a kik az eddigi társadalmi rend rútsága elleni gyűlöletből mindent megtagadnak: vallást, tulajdont, családot, házasságot, művészetet, költészetet, philosophiát, és nagy kiterjedésűk által veszedelmes hatalommá lön- nek. Ki állíthatná, hogy azon eszmék között, me- lyek Oroszországot legfelsőbb rétegeiben mozgat- ják, nem éppen a nihilizmus eszméje az, a mely leginkább megfelel a moszkvita tömegek ösztöné- nek, s nem idéztetik elő az orosz nép szellem által?

KÜLÖNFÉLÉK.

— Családi ügyek által falura szólítottat- ván, pár napi távollétem alatt e lap szombati szá- mában a „különfélek“ cz. rovatban illető dolgozó- társunk egy személyi érdekű helyi hírt a „Magyar Polgár“ rovására igazított helyre. Annival kevésbé helyesíthetünk, mivel a kérdés polemia tárgyává nem tehető delicat természetű, de különben is már régebb megállapítandónak találtam volt, hogy szer- kesztőségünk részéről az említett lappal való to- vábbi polemizálás, főleg alsóbbrendű kérdésekben, kikerültessek már csak azért is, hogy ne látsza- sunk a kenyéririgység kisszerű barczának netalán színet viselő feleselések által keresni hatást, midőn ennél sokkal szebb s közhasznubb tér nyílik egy politikai lap feladatának betöltésére a komoly napi- kérdések s korszerű megvitatása körül. Oly szép számú előf. közönség támogatása tartja fenn lapun- kat, hogy nem szorultunk „kenyér- és előfizetű- koncz-faragás“-ra, s ha a „M. Polgár“ mult vasár- napi expectatioja rendén mégis evel vádolja „a Különfélek“, ám lássa; de arról mindenki meg le- het győződve, hogy ahoz a mesterséghez sem hi- vatásunk, sem passionk, nem is annak gyakorlása végett léptünk a szellemi munka terére. Hogy pedig az eféle „konczfaragási“ vádakkal a magyar journa- listica méltóságát közönség előtt emelni lehetne, alig

hihető; sőt ellenkezőleg, ekép s más kiméletlensé- gekkel, mikkal a „M. P.“ lapunkat fenyegeti, csak azon aristocraticus előítéletnek tétetik szolgálát, mely az irodalmi téren való munkásságban egye- bet sem akar látni, mint „metier“-t, mint nyomor- ságos tüzletversenyt. Hagyjuk tehát, s ne depo- pularizaljuk nemes munkáitunkat mi magunk! — A „K. Különfélek“ lapvezére.

— Vasutunkon megtörtént tegnap az első, ünnepélyes kapavágás, s ezzel a Kolozsvár s Nagy- Várád közti vasutvonalon megkezdődtek a földmün- kálatok. Kolozsvár, az ev. ref. főiskola, egy a ka- tonaság zenekara által is vonatva, kikötőzni lát- szott hivatalos testületeivel együtt a Nádas terére az ünnepély színhelyére, hová a fiatalaság zászló- kat lobogtatva vonult ki, s hol elannyira egymás- hátán tolongott a nép, hogy szerencsésnek érez- hette magát, kinek füléig csak egy hang is elba- tott a szónokok beszédéből. Először városunk pol- gármestere szónokolt, örömet fejezte ki a rég várt idő eljöttén. Királyi biztos úr zajos éjlenekkel fo- gadott beszédét ö Felsőgeiki éltetésével végezvén, fogta az ez alkalomra készült ezüst kapát s foly- tonos éjlenzések közt tette meg az első kapavá- gást; példáját többen követték s ezek közt az itt állomásozó katonaság fölött parancsnokló tábornok is. Az ünnepélyen a hivatalok testületileg voltak képviselve.

— A főherczegnő születése alkalmá- ból kegyelemben következő fegyeneczek részesültek a Királyhágn innen: Alsó-Fehérmegyéből: Zsozsán Illie, Forró András, Koszter Vasília, Ror- nán Augustin egész büntetését. Hunyad megyé- ből: Paladia Muntenna hátralévő büntetéséből egy évet, Fejszcs Vaszi, Szép János, Muntán Mihály, Anna Mika Bokai egész, — Kosze Mitru bünteté- séből hat hónapot. Kolozsmegyéből: Utz Ni- kolai hátralévő büntetéséből egy évet; Schuller Má- ria, Bartha János, Csizsér Laci, Panduzár Vaszi, Kovács Péter büntetéséből 5 hót; Balázs Peti Já- nos büntetéséből egy évet; Balázs Peti György szin- tén egy évet; Boár Manuszio, Balázs András egész büntetését; Nyamoz György büntetéséből egy hót; Oczel Nikita hátralévő büntetéséből egy év; végre Margitai József és társait, Hodos községi 61 la- kos, kik egy darab községi legelő végrehajtás út- jáni elvételkor ellentállottak s e miatt vizagált alatt vannak. Belső-Szolnokmegyéből: Né- met Sándor, Lucsan Gyorgye, Pap Gligor, Jilep Juon, Bob Dumitru, Hodis Juon egész, Prekup Gav- ris büntetéséből egy évet. Dobokamegyéből: Magyarosán Juon, Kacsó Katalin egész, Kosok Juon büntetéséből három hónapot. Károly-Fehérvár városból: Jekelt András, Lévi Sándor egész bü- ntetését. Aranyosszékből: Csipkés János, Ja- kub János egész, Tóth Samu büntetéséből öt hó- napot. Marosszékből: Bara György, Balogh, vagy Szabó János, Nagy Lőrincz, Márton István egész, Incze Mózes hátralévő büntetéséből egy évet. Naszód vidékéből: Bondane Juon, Gerg Oanea Mihaila, Demide Alexandru, Radnai Marta egész büntetését. Tordamegyéből: Csobala Treszina hátralévő büntetéséből két évet, Molnár István bü- ntetéséből egy évet, Derebán Simeon büntetéséből két évet; továbbá id. Baki Mihály, Budnár Juon, Negru Vasiliie, Bende Samu, Dénes Bodnár István, Székely József, Tamás Péter (tokány), Triff Juon, Moldován Tódor, ifj. Baki Mihály, Chedi Urbán János, Triff Sándor, Dénes István egész büntetési- ket. Háromszékből: Jakab István, Mátyás Já- nos, Mátyás Lajos, Mátyás Károly egész büntetését.

— Ö Felsőge Haynald Lajos kalocsai ér- seknek a Lipót-rend nagy keresztjét, továbbá Po- gány György Alsó-Fehérmegye főispánjának és Beldi Gergely Aranyosszék főkirálybírájának a Li- pót-rend lovag-keresztjét adományozta; Simai Ger- gely képviselőt pedig királyi tanácsosi címmel ru- házta fel.

— Az újonaszülött főherczegnő Mária, Matild, Amália és Valeria nevet nyer. Keresztanyák a nápolyi királyné és Trani grófné lesznek.

— Mint részint tudósítónk közleményeiből, részint a lapokból látjuk, a szerencsés szülés al- kalmából való ünnepély általános volt, s Lajthán innen és túlról egymást érték az üdvözlő feliratok.

— Tordamegye és Aranyosszék hon- véd egylete összes tagjai f. évi május 1-ére Tor- dán a városháza helyiségében tartandó nagygyűl- lésre, melynek tárgya az országos honvédegyülésre Pestre követet küldeni, minél számosabban megje- lenni felkérteknek. Torda, ápril 26-kán, 1868. Puhl Ignác, h. örnagy, elnök.

— Az esti postával veszzük azon szo- moru hírt, hogy Tompa Mihály nincs többé! Még kevés órával halála előtt maga táviratot ba- rátainak, hogy végperceit éli. Sejtelve valószínű. Most ott fekszik fia mellett, kit feledni soha sem tudott, s ki mellé oly bánatos érzéssel kívánczozott. Nyugodjanak porai békével!

— Deák Ferencz házszobájában 23-kán este füstös szag terjedt el, melynek bejövételét a nyitott ablakoknak tulajdonították; Deák Ferencz ágát másik szobájába vitette — szerencsére, mert éjjeli 1 óra felé a házszoba falának nagy üt ge- rendája gyúlt ki; délelőtti 11 órától fogva éghetett már az „Angol királynő“ egyik kúrtója, mely csak élőkire állított egyszerű téglákkal volt a fali geren- daktól elválasztva. Deák Ferencz házszobája felett a harmadik emeleten ez éjjel egy ágy is gyúlt.

